

L'experiència del Premi L'H Confidencial i l'especialització de la Biblioteca La Bòbila en novel·la negra

El filòsof produeix idees, el poeta poemes, el capellà sermons, el professor compendis, etc. El delinqüent produeix delictes. [...] El delinqüent no produeix només delictes: produeix, a més, el dret penal i, amb ell, al mateix temps, el professor encarregat de donar cursos sobre aquesta matèria i, a més, l'inevitable compendi on aquest mateix professor recull les seves lliçons i treu al mercat com una «mercaderia». [...]

El delinqüent produeix una impressió, a voltes moral, a voltes tràgica, segons els casos, prestant així un «servei» al moviment dels sentiments morals i estètics del públic. No tan sols produeix manuals de dret penal, codis penals i, per tant, legisladors que s'ocupen dels delictes i les penes; produeix també art, literatura, novel·les i fins i tot tragèdies, com ho demostren, no solament *La culpa* de Müllner o *Els bandits* de Schiller, sinó inclús *l'Edip* (de Sòfocles) i el *Ricard III* (de Shakespeare)! El delinqüent trenca la monotonia i l'aplom quotidià de la vida burgesa. La preserva així de l'estancament i, provoca aquella tensió i aquell desassossec sense els quals fins i tot l'esperó de la competència s'afebliria.¹

Això escrivia Karl Marx vint anys després que Edgar Allan Poe hagués creat el lector de ficcions policiaques amb el magnífic relat *Els crims del carrer de la Morgue* i, des de llavors, no s'han deixat d'escriure i de llegir novel·les de crims arreu del món.

Però la novel·la de crims ha seguit diversos camins, segons la intenció dels seus autors, i ha configurat un macrogènere que els francesos anomenen *polar*; els italians, *giallo*; els alemanys i nòrdics, *Krimi*; els anglosaxons, *crime fiction*, i que els catalans, a falta de res millor, anomenen *negre i policíac*; aquest engloba tant el

1. Karl MARX, *Elogio del crimen*, Madrid, Sequitur, 2008. Traducció de l'autor.

que es podria denominar la «literatura de la seguretat», on la llei i la justícia van de bracet, ja que el crim és una pertorbació de l'ordre establert i la investigació menada pel policia o pel detectiu restablirà l'ordre en identificar i neutralitzar el criminal; com la «literatura de la inseguretat», on la llei i la justícia no volen dir el mateix i l'ordre social es troba pertorbat tant al començament com al final de la novel·la, i que s'assembla molt més al món que ens ha tocat viure.

Entenem el gènere negre i policíac com un macrogènere que engloba tots els gèneres, els subgèneres, els corrents i les etiquetes de la literatura criminal: la novel·la d'enigma o *whodunit*, amb els precursors, les narracions de crims comesos en habitacions tancades i els detectius de butaca; la novel·la policíaca clàssica i les dames del crim; la novel·la negra; la novel·la de suspens i el *thriller* (judicial, mèdic i forense, polític, religiós i esotèric, ecològic, tecnològic, etc.); la novel·la d'espionatge; la novel·la crònica o *non-fiction novel*; la nova novel·la negra (el *néo-polar*, el *neo-noir*, el neopolicia llatinoamericà i la novel·la negra retrospectiva) i la nova novel·la policíaca (comicoparòdica i pastitx, històrica, etnogràfica, afroamericana, de campus, LGBT, romàntica i de misteri...); el *cyber noir*; la novel·la d'assassins en sèrie; les novel·les protagonitzades pel crim organitzat (narcoliteratura, màfia, etc.), i les noves etiquetes, com la novel·la negra mediterrània, la novel·la negra nòrdica, el *femicrime*...

Aquest macrogènere és el que ens va interessar a La Bòbila per fomentar la lectura. Volíem oferir una col·lecció especialitzada que travessés la biblioteca de banda a banda: narrativa, cinema, música, assaig, còmic, premsa, etc., que donés satisfacció tant al lector que cerca el darrer llibre del seu escriptor preferit com al *freaky* entusiasmat pel cinema de sèrie B de l'RKO, l'especialista que vol tenir a mà les grans obres dels estudiosos francesos i anglosaxons, l'estudiant que fa el treball de recerca, l'amant del *jazz noir* o el passavolant a la cerca d'informació sobre l'actualitat del gènere.

Pensàvem que podia ser interessant per als lectors trobar en una biblioteca pública, a més de les novetats, col·leccions emblemàtiques que han representat la recepció del gènere a casa nostra, com «La Cua de Palla», d'Edicions 62, o «Enjòlit», d'Aymà; els primers passos del gènere en català, com la repudiada *Crim*, de Mercè Rodoreda, la trilogia de Rafael Tasis, les novel·les policiaques i parapoliciaques de Manuel de Pedrolo, les de Maria Aurèlia Capmany, les de Jaume Fuster... També obres d'autors en castellà, com Mario Lacruz, Francisco García Pavón, Manuel Vázquez Montalbán o Francisco González Ledesma, i el devessall de col·leccions del *boom* editorial dels anys setanta i vuitanta, publicades per Bruguera, Noguer, Versal, Fórum, Plaza & Janés...

Es tractava de crear una biblioteca que donés servei de lectura pública a la seva àrea d'influència i un fons especialitzat en una temàtica que no es trobava en cap biblioteca del sistema bibliotecari català, que podia singularitzar-la i atraure una nova tipologia d'usuaris. Així va néixer el fons especial de gènere negre i policíac,

amb els objectius de fomentar la lectura, difondre i promoure aquest gènere literari i cinematogràfic, i de convertir-nos en la biblioteca de referència dels amants del gènere negre.

Això, que era un projecte a començament de 1999, és ja una realitat. La Bòbila s'ha convertit en una biblioteca de referència pel que fa al gènere negre i policíac, amb una col·lecció de més de divuit mil documents on es pot trobar des de les obres de gran èxit fins a petites rareses, l'autor consagrat i el novell, llibres nous i llibres vells; també, gràcies a Frank Caudett, una molt bona col·lecció de novel·la popular, aquella literatura llargament reivindicada per autors com Javier Pérez Andújar, i que va ser la porta d'entrada a la lectura per a molta gent; els grans clàssics del cinema negre, el cinema policíac europeu i les sèries televisives actuals; les grans enciclopèdies sobre cinema negre i els estudis sobre els seus corrents i principals directors, i els millors assaigs sobre la novel·la policíaca amb els seus representants més destacats.

Entenem la biblioteca pública com una baula de la cadena de la cultura i ens interessa relacionar-nos amb tots els altres agents que la fan possible: autors, traductors, especialistes, editors, llibreters, crítics, periodistes culturals i, sobretot, amb els lectors. També l'entendem com una arma democràtica i social, un equipament municipal independent de les pressions del mercat, on els ciutadans es poden anar a sadollar d'idees i de coneixement, d'esplai i de gaudi.

La voluntat de La Bòbila és la difusió, i la creació de la col·lecció va anar acompanyada de tot tipus d'accions de difusió per tal de donar-la a conèixer i d'activitats per dinamitzar-la. Així, el mateix 1999 naixia el fanzín *L'H Confidencial* per oferir propostes de lectura. El gener de 2000 endegàvem el primer club de lectura de novel·la negra de l'Estat espanyol, amb el propòsit de llegir un autor diferent en cada sessió i mostrar una visió panoràmica de l'ampli ventall de subgèneres, corrents i estils que la integren. El maig de 2003 iniciàvem els cicles de cinema negre, per mostrar-ne l'evolució i tractar temàtiques, autories, personatges o adaptacions.

Ens agrada crear lectors i despertar-los curiositat, descobrir-los propostes noves i acompanyar-los en la seva evolució lectora. Assenyalem les obres i els autors que creiem que són d'interès, que potser no han tingut un ressò mediàtic, però que poden ser una revelació per al lector. Seguim de prop la producció de les petites editorials independents i tenim establerta una política de desenvolupament de la col·lecció que regeix les adquisicions documentals.

Oferim activitats relacionades amb el gènere, a més de les citades anteriorment, com exposicions, xerrades amb autors, traductors i especialistes; organitzem jornades temàtiques; mantenim clubs de lectura puntuals, com els *crims.cat* de novel·la criminal en català, amb la col·laboració de l'editorial Alrevés; fem presentacions de llibres i creem productes digitals que poden ser consultats en qualsevol moment i des de qualsevol lloc; cerquem la col·laboració amb altres agents i

estem a l'aguait del que passa al voltant del gènere, aquí i a fora; mantenim informats els nostres usuaris amb el butlletí electrònic *InfoBòbila*; fem recomanacions diàries des d'*El bloc de La Bòbila* i ens agrada treballar en un centre on els usuaris provenen d'arreu i del barri, on els usuaris habituals d'una biblioteca comparteixen espais i serveis amb especialistes, periodistes i investigadors. A més, amb el Centre Cultural La Bòbila organitzem el Concurs de Microrelats Negres, amb la col·laboració de l'editorial RBA, una proposta per fomentar l'ús de les xarxes socials i la creació de ficcions criminals entre els joves, amb microrelats de 140 caràcters, en què es participa per Twitter i Facebook.

Al foment de la lectura i la difusió del gènere negre, vam voler afegir-hi la promoció del gènere: institucionalitzar un premi internacional de novel·la negra. Així va néixer la col·laboració de l'Ajuntament de l'Hospitalet i Roca Editorial per convocar el Premi L'H Confidencial, el qual, des de 2007, valora anualment originals arribats de diferents punts de Catalunya, la resta d'Espanya, Europa i Amèrica, principalment. Un premi nascut per promoure la novel·la negra i per projectar la ciutat de l'Hospitalet com a ciutat de cultura a la resta d'Espanya i a Llatinoamèrica, d'on provenen bona part dels seus ciutadans.

El Premi L'H Confidencial és un premi obert a escriptors de qualsevol nacionalitat, procedència o lloc de residència amb novel·les originals i inèdites escrites en català o castellà; amb una dotació de dotze mil euros i la publicació de l'obra guanyadora per part de Roca Editorial. En les deu edicions del Premi, hem tingut l'oportunitat de conèixer autors plenament consolidats, com Julián Ibáñez, Raúl Argemí, Mariano Sánchez Soler o Cristina Fallarás, i altres amb obra publicada però poc coneguts, com Vladimir Hernández o Rafael Alcalde. Per alguns, el Premi L'H Confidencial ha estat l'ocasió de publicar per primera vegada i poder ser llegits pels lectors, com Joaquín Guerrero-Casasola, Erlantz Gamboa, Nacho Cabana o Daniel Santiaño. Tots ells, autors d'aquí, de diferents punts d'Espanya, de Mèxic, de l'Argentina o de Cuba.

L'especialització ens ha fet visibles. Es fa difícil comunicar activitats i serveis d'una biblioteca quan n'hi ha una a cada poble, a cada barri. La creació d'una col·lecció de gènere negre i policíac ens ha possibilitat establir complicitats amb periodistes culturals, especialistes, autors, editors, premis, aficionats, festivals i altres centres. Una xarxa de relacions àmplia que ens ha permès fer visible La Bòbila des de la perifèria.

La literatura estableix llaços, fa conèixer altres realitats, qüestiona el lector, i creiem que La Bòbila i el Premi L'H Confidencial són una aportació que fa la ciutat de l'Hospitalet al món de la cultura en general i a la difusió i el foment de la novel·la de gènere negre en particular.

JORDI CANAL
Director de la Biblioteca La Bòbila